

Голуб Надія
Загурська Анастасія

ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Проблема комплексної корекційно-педагогічної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями нині є надзвичайно актуальною. Відхилення у мовленнєвому розвитку на будь-якому етапі відображаються на формуванні психічного життя дитини в цілому. Вони створюють перешкоди у спілкуванні з оточенням, часто перешкоджають правильному формуванню пізнавальних процесів, впливають на емоційно-вольову сферу. Також під впливом мовленнєвого дефекту нерідко виникають вторинні відхилення, які можна подолати засобами корекційно-педагогічного впливу.

Збільшення мовленнєвої патології вимагає перегляду методів, прийомів, форм і засобів комплексної корекційно-педагогічної роботи. У процесі логопедичної роботи застосовуються різноманітні спеціальні методи і прийоми, які підвищують ефективність корекційного впливу [2; 7].

Одним із таких засобів корекційної дії є логопедичний масаж, який входить до комплексу лікувально-оздоровчих і корекційно-розвиваючих заходів, що здійснюються логопедом за участю інших фахівців служби супроводу розвитку дитини.

Теоретичним підґрунтям для використання масажу є роботи М. Б. Ейдінової, О. В. Правдіної, К. А. Семенової, Є. В. Новікової, І. Н. Макарової та інших вчених [4; 5; 6].

Л. О. Вакуленко визначає масаж як «метод оздоровлення, лікування та профілактики захворювань, що полягає в дозованому механічному впливі на тканини організму» [2, с. 6].

Масаж як оздоровчий, лікувальний та профілактичний засіб був відомий здавна. Він розвивався як засіб народної медицини різних народів і племен. Точно встановити, де і коли почали усвідомлено застосовувати масаж, неможливо. До нас дійшло безліч джерел (наскальні малюнки, письмена та ін.), які достовірно доводять, що він виник на зорі людства і використовувався практично в усіх куточках Землі. Люди, дуже часто не маючи інших засобів лікування, використовували єдине, що було завжди доступне – руки [1; 2].

Відмінними особливостями масажу є його природність, гіпоалергенність, загальнозміцнювальний та місцевий вплив. У результаті масажу підвищується мозковий кровообіг і метаболізм, що покращує протікання і формування багатьох психічних процесів, зокрема, пам'яті та уваги, викликає загальне оздоровлення, гармонізує усі процеси в організмі. Масаж застосовується як самостійно, так і з іншими методами. Він використовується з лікувальною, оздоровчою, профілактичною метою, не має вікових обмежень, матеріально вигідний, не вимагає дорогих медикаментів та обладнання [1].

Масаж поділяють на гігієнічний, косметичний, лікувальний та спортивний. Він може здійснюватися мануально (руками масажиста), апаратно (за допомогою різних апаратів, зондів) та комбіновано. Залежно від локалізації його поділяють на локальний та місцевий. Масаж може проводити як фахівець, так і сам пацієнт [2].

Загальними цілями логопедичного масажу є: зменшення проявів м'язових синдромів; нормалізація м'язового тону загальної, мимічної та артикуляційної мускулатури; зниження патологічних рухових проявів м'язів мовленнєвого апарату (судоми, синкінезії, гіперкінези тощо.);

покращення кровообігу, обмінних процесів і нервової провідності, стимуляція кінетичних і кінестетичних відчуттів; збільшення об'єму та амплітуди артикуляційних рухів [1; 6].

Протипоказаннями для логопедичного масажу є будь-яке соматичне чи інфекційне захворювання в гострий період, кон'юнктивіти, гострі та хронічні захворювання шкіри, стоматити, герпес на губах або інші інфекції порожнини рота, різко виражена пульсація сонної артерії, кровотечі, хвороби крові тощо. Не слід робити масаж при нестерпному болі при дотику, підвищеній емоційній чутливості внаслідок окремих психічних захворювань, нудоті. Слід звернути увагу на стан лімфатичних вузлів. Якщо їх видно і вони добре пальпуються, це свідчить про наявність інфекції в організмі, що є протипоказанням для проведення масажу [1; 3].

Основними прийомами масажу є погладжування, розтирання і розминання. Інші прийоми є або їх підвидами, або належать до гімнастики.

Погладжування – прийом ковзання по шкірі з різною мірою натискання, при цьому не відбувається зміщення шкіри в складки. Рухи при погладжуванні можуть здійснюватися у різних напрямках. Застосуванням цього прийому починається і закінчується кожний сеанс [1; 5].

Розтирання – це маніпуляція, при якій завдяки посиленню тиску на масажовану зону відбувається зміщення шкіри і розтягнення тканин в різних напрямках. Цей прийом застосовують тільки після погладжування [5].

Розминання – це прийом, при якому рука масажиста виконує 2-3 фази: фіксація, захват зони що масажується; стискання; розкатування, розтискування і власне розминання. Розминання використовується тільки після розтирання по ходу лімфотоку [2; 3].

У логопедичній практиці можливе використання різних видів масажу, але найбільший ефект мають класичний, точковий, рефлекторно-сегментарний види, а також лікувальний самомасаж.

Класичний масаж застосовується як з допомогою масажних зондів, так і без них. Техніка цього виду масажу включає чотири основні прийоми: погладження, розтирання, розминання, вібрація. Використовується безпосередньо на тій ділянці або поблизу неї, де відзначається порушення функціонування м'язів [5].

Точковий масаж має локальний вплив (розслаблюючим або стимулюючим способом) на біологічно активні точки (зони) відповідно до показників при захворюваннях чи порушеннях функції або при наявності болю, що локалізується в окремій ділянці тіла. У логопедичному масажі, в залежності від мети, впливають не на одну точку, а на комплекс біологічно активних точок [1; 4].

Сегментарно-рефлекторний масаж базується на рефлекторному впливі на високочутливі ділянки тіла. Через те, що в організмі все взаємопов'язано рефлекторними шляхами, жодна проблема не повинна розглядатися окремо, як локальний процес, це стосується і мовленнєвих порушень. Прийомами сегментарно-рефлекторного масажу є основні прийоми класичного масажу. Але при цьому впливають не тільки на патологічну ділянку, а й на інші сегментарно пов'язані ділянки. Вибір прийомів залежить від тону м'язів дитини. При корекції мовлення передбачається масаж тільки шийного, верхньогрудного відділу тіла, голови та обличчя [1; 3; 5].

Лікувальний самомасаж виконується самим хворим за рекомендацією спеціаліста. Це засіб, який доповнює дію основного масажу. Його метою є стимуляція кінестетичних відчуттів, нормалізація м'язового тону та психічне розвантаження. Цей вид масажу можна виконувати як індивідуально, так і фронтально під час різних режимних

моментів. Навчаючи дітей самомасажу, логопед всі прийоми спочатку демонструє на собі. Самомасаж найчастіше проводиться в ігровій формі [5].

Отже, використання різних видів та прийомів масажу в комплексній системі дає змогу підвищити ефективність корекційної роботи особливо при подоланні мовленнєвих порушень внаслідок локальних уражень головного мозку, недорозвиненні кіркових зон, дизартрії, афазії, заїканні та порушеннях голосу. В цілому масаж застосовується у всіх тих випадках, коли є порушення тону м'язів. Його можна застосовувати на всіх етапах корекційного впливу разом із пасивною або активною гімнастикою, артикуляційними та релаксаційними вправами.

Список використаних джерел

1. Блыскина И. В. Комплексный подход к коррекции речевой патологии у детей. Логопедический массаж: Методическое пособие для педагогов дошкольных образовательных учреждений. / И. В. Блыскина. – СПб. : «Детство-Пресс», 2008. – 109 с.
2. Вакуленко Л. О. Лікувальний масаж / Л. О. Вакуленко, Г. В. Прилуцька, Д. В. Вакуленко. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
3. Дубровский В. И. Лечебный массаж / В. И. Дубровский, В. А. Дубровская. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2004. – 514 с.
4. Дьякова Е. А. Логопедический массаж: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. А. Дьякова. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 96 с.
5. Микляева Ю. В. Логопедический массаж и гимнастика. Работа над звукопроизношением / Ю. В. Микляева. – М. : АЙРИС-пресс, 2015. – 112 с.

6. Новикова Е. В. Зондовый массаж: коррекция звукопроизношения. Наглядное практическое пособие. Часть 2 / Е. В. Новикова. – М. : «Издательство ГНОМ и Д», 2004. – 32 с.
7. Физическая реабилитация: Учебник для студентов высших учебных заведений / Под общей ред. проф. С. Н. Попова. Изд. 3-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 608 с.